

Turkish Studies

Volume 13/7, Winter 2018, p. 243-256

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12991>

ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: Ocak 2018 ✓ Accepted/Kabul: Mart 2018
✍ Referees/Hakemler: Prof. Dr. Hakan ERKUŞ - Yrd. Doç. Dr. Bilal SOLAK

This article was checked by iThenticate.

TÜRKİYE'DE FAKTORİNG İŞLEMLERİ VE FAKTÖR ŞİRKETLERİNİN YAPISAL SORUNLARINI BELİRLEMeye YÖNELİK BİR ALAN ARAŞTIRMASI*

Şener DİLEK** - Nevzat TETİK***

ÖZET

Faktoring işlemleri dünya finansal piyasalarında 19 yy dan itibaren görülmeye başlanmıştır. Ülkemizde Faktoring işlemleri ise 1990 yıllardan itibaren başlanmıştır. Diğer ülkelere göre uygulamaların yeni olması beraberinde çeşitli sorunların yaşanmasına neden olmaktadır.

Türkiye'de 1990 yıllardan sonra faktör şirketleri, kontrolsüz bir şekilde sayıları hızla artmıştır. Bu kontrolsüz artış ve 1995 yılında yaşanan finansal kriz faktör şirketlerinin çeşitli sorunlarla karşı karşıya bırakmıştır. Yaşanan sorunlar ülkemizdeki faktoring işlemlerinin gelişmesini ve finansal piyasaların regüle edilmesinde önemli bir sorun haline gelmiştir.

Çalışmamızın evreni, başbakanlık hazine müsteşarlığı ile girişilen temas sonucu elde edilen bilgiler ışığında belirlenmiştir. Bu kapsamda BMM kayıtlı 31 Aralık 1996 tarihi itibarı ile 58 faktör şirketini kapsamaktadır. Faktör şirketlerinin Ankara ve İstanbul'da faaliyet göstermeleri nedeni ile 26 tane anket tepe yöneticileri ile bire bir görüşme ile 32 anket ise posta yolu ile faktör şirketlerine gönderilmiş ve telefon ile görüşülerek haberdar edilmiştir. Posta yolu ile gönderilen bütün anketler doldurularak tarafımıza ulaştırılmıştır. Çalışmamız, yaşanan bu sorunları tespit etmek ve çözüm önerileri sunma ayrıca, faktoring piyasasına ilişkin yasal düzenlemelerin oluşturulmasına, piyasada faaliyette bulunan şirketlerin işlevlerini daha uygun şartlarda yerine getirmesine ve giderek piyasanın daha sağlıklı bir yapıya kavuşup gelişmesine ışık tutmak temel amacını oluşturmaktadır. Çalışmamızda

* Bu çalışma, İnönü Üniversitesi SBE İşletme Anabilim Dalında hazırlanarak kabul edilmiş olan "TÜRKİYE'DE FAKTORİNG İŞLEMLERİ VE FAKTÖR ŞİRKETLERİNİN YAPISAL SORUNLARI" adlı doktora tezinden üretilmiştir.

** Prof. Dr., Emekli Öğretim Üyesi, El-mek: senerdilek44@gmail.com

*** Yrd. Doç. Dr., İnönü Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü, El-mek: nevzat.tetik@inonu.edu.tr

ülkümüzde faktöring işlemlerine ilişkin yaşanan çeşitli sorunlar tespit edilerek çözüm önerileri sunulmuştur.

Çalışmanın verileri incelendiğinde ülkemizde faaliyet gösteren faktör şirketlerinin büyük bir oranda nitelik olarak yetersiz oldukları, bu yetersizliğin temel nedeni olarak da nitelikli personel bulmada yaşanan sorunları gerekçe göstermişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Faktoring, Faktoring Şirketleri, Finansal Piyasalar

Jel Sınıflandırması: G20, G23, G29

FACTORING TRANSACTIONS IN TURKEY AND A FIELD RESEARCH FOR DETERMINING STRUCTURAL PROBLEMS OF FACTORING COMPANIES

ABSTRACT

Factoring operations have started to be seen in the world financial markets since the 19th century. But Factoring operations in our country have started to be seen since 1990's. According to other countries, the applications are new and cause various problems.

Factoring operations were introduced to financial world in 19th century. However in Turkey first operations were applied at the beginning of 1990s. So Turkey as a beginner on these issues has been confronted some problems. In this study these problems are determined and some solutions are suggested. Our study consists of three sections. In the first section some information is given about basic things as the concept of factoring, development of factoring, the mechanism of factoring and the international structure of factoring. In the second section development of factoring, regulations and applications with accounting practices for Turkey are briefly summarized. In third section the results of survey that is executed for 58 Turkish factoring company are analyzed and interpreted.

In our work, various problems related to factoring operations in our country were identified and solution proposals were presented.

In our study, we tried to determine the various problems that have been experienced with the questionnaire applied to 58 factor companies which are active in our country. When the data of the study are examined, it appears that the factor companies which are active in our country are inadequate as a quality, and the major reason of this inadequacy is problems encountered in finding qualified personnel.

STRUCTURED ABSTRACT

Growing and varying trade volume brings about the necessary and new financing techniques and financial institutions. These techniques and institutions which have been intensely used in developed countries are very recently integrated in Turkey. Factoring is one of these new financing techniques.

Factoring operations were introduced to financial world in 19th century. However in Turkey first operations were applied at the beginning of 1990s. So Turkey as a beginner on these issues has been confronted some problems. In this study these problems are determined and some solutions are suggested. To accomplish this task 58 factoring company in Turkey are surveyed.

Our study consists of three sections. In the first section some information is given about basic things as the concept of factoring, development of factoring, the mechanism of factoring and the international structure of factoring. In the second section development of factoring, regulations and applications with accounting practices for Turkey are briefly summarized. In third section the results of survey that is executed for 58 Turkish factoring company are analyzed and interpreted.

Factoring as a word etymologically comes from Latin (Ceylan, 1995:1) and it is used in original form in Turkish like in other Western languages(Tuncer, 1998:35)..

Factoring is derived from the word of factor which in literature is defined as the firm or individual who buys the commercial debts (Matulich, 1987:172). According to an another definition factor means the sale of a firm’s debt with discount (Shapiro, 1989:850). It is also possible to define factor in a more commercial and judicial way: “ Factor can be an individual or institution who gains the legal right of collecting debts arising from sales of an commercial enterprise by paying the debts to the enterprise in cash and who earns money from that enterprise for these financial, commercial and administrative services carried out (Ünay, 1989:200).”

Factoring services has been diversified in accordance with different necessities of enterprises and factors. On the other hand as factor companies are in general specialized in specific areas they cannot fulfill all the services requested.

Factoring companies can be classified according to the structure of debts, the way of services carried out, the level of the risks taken, the articles of contract, the current situation of importer and the structure of the market(Ceylan, 1995:8).

As a newcomer in this area, Turkey has experienced a lot of problems in factoring sector and some are still not solved. From the beginning the number of factor companies has increased rapidly without enough control or supervision. So the lack of restriction and audit has caused the factoring market become undeveloped and unregulated. Our study aims at determining structural problems and proposing effective solutions in order to transform the factoring market into more efficient, more controllable and more healthy form..

We chose our sample for this study in accordance with information obtained from Republic of Turkey Prime Ministry Under secreteriat of Treasury. 58 factoring companies are determined and by the time 31 December 1996 our survey was completed. For 26 companies our survey was conducted as a face to face interview and for the others survey was accomplished via telephone and postal service. Every factoring company provided the requested information successfully.

The data of our survey is analyzed with vertical percentage analysis method after classifying according to frequency distribution and then interpreted.

This doctorate study belongs to the year 1998. So after 20 years, this study would be a good reference for a comparative analysis work. The development of factoring market in Turkey can be examined on the basis of this doctorate study and some current study.

As a last word the results of the analysis are summarized below in separate articles:

- First of all factoring is not fully understood by society still today. Furthermore factoring is viewed as usury and for this reason it has not gained enough popularity.
- Secondly, factoring companies had not possessed effective automotive information systems. However today this problem may have diminished as the technological development reached high levels worldwide.
- One another problem is about legal system of Turkey. In our country factoring operations are implemented without revocation right. On the other hand worldwide factoring operations are executed vice versa. So this area is waiting for solution-oriented studies to overcome this problem.
- Accounting practices had been problematic in the past years. But international accounting practices have spread during the last decade. In addition accounting standard adaptation programs have minimized the differences between countries. So maybe this problem may also does not exist today.
- Financial structure of factoring companies is also problematic as these companies can borrow up to the 15 times of their equities if we take 1998 as a base year.

Keywords: Factoring, Factoring Companies, Financial Markets

Jel Classifications: G20, G23, G29

1- Giriş

Büyüyen ve çeşitlenen ticaret hacmi, ihtiyaç duyduğu yeni finansman tekniklerini ve finansal kurumlarını da beraberinde getirmektedir. Gelişmiş ülkelerde yoğun olarak kullanılan ve çok iyi tanınan birçok finansman tekniği ise ülkemize yeni girmekte ve kullanım alanı bulmaktadır. Ülkemizde 1990 yıllardan itibaren yeni kullanım alanı bularak yaygınlaşmaya başlayan finansal tekniklerden biri de faktöring işlemleridir.

Faktöring işlemleri dünya finansal piyasalarında 19 yy dan itibaren görülmeye başlanmıştır. Ülkemizde Faktöring işlemleri ise 1990 yıllardan itibaren başlanmıştır. Diğer ülkelere göre uygulamaların yeni olması beraberinde çeşitli sorunların yaşanmasına neden olmaktadır.

Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde genel olarak faktöring kavramı ve gelişimi faktöring tekniğinin işleyiş mekanizması ve faktöring işlemlerinin uluslararası yapısı hakkında kısaca bahsedilmiştir.

Çalışmamızın ikinci bölümde genel olarak Türkiye’deki faktoring kavramı, gelişimi, mevzuatı ve uygulanması üzerinde durulmuş ayrıca faktoring işlemlerinin muhasebe uygulamaları hakkında kısaca bahsedilmiştir.

Çalışmamızın üçüncü bölümde ise, ülkemizde faaliyet gösteren 58 faktör şirketi üzerine uygulanan anket çalışmasının verileri analiz edilerek sonuçlar yorumlanmıştır. Çalışmamız sonuç ve önerilerle bitirilmiştir.

2- Faktoring İşlemleri

2.1. Tanımı

Modern bir finansman tekniği olan factoring sözcüğü latince kökenli bir kelime olup (Ceylan, 1995:1) bütün diğer batı dillerinde olduğu gibi Türkçe ’ye de imlasını koruyarak aynen girmiş ve kullanılmaya başlanmıştır (Tuncer, 1998:35).

Factoring sözcüğünün kökünü oluşturan Faktör kelimesinin literatürde görülen tarifine göre; faktör, ticari alacakları satın alan şahıs ve işletmelerdir (Matulich, 1987:172). Başka bir tanıma göre faktör, bir firmanın alacaklarını belli bir iskonto ile satımıdır (Shapiro, 1989:850). Ticari ve hukuki anlamda faktörü şu şekilde tanımlamak ta mümkündür; “Mal alım-satımı ve hizmet arzı ile uğraşan işletmelerin satışları dolayısıyla doğmuş veya doğacak alacaklarını temellük ederek tahsilini üstlenen, bu alacaklarına karşılık peşin ödemelerde bulunarak finansal kolaylıklar sağlayan aynı zamanda mali, ticari ve idari konularda işletmeye verdiği hizmetler karşılığı ücrete hak kazanan, kişi ya da kuruluştur (Ünay, 1989:200).

2.2. Faktoring Yöntemleri

İşletmelerin ve faktörlerin farklı gereksinimleri göz önüne alınarak faktoring servislerinde çeşitlenmelere gidilmektedir. Öte yandan faktör şirketleri belirli konularda uzmanlaşmışlardır. Bu nedenle faktörler işletmelerin istedikleri bütün hizmetleri vermeyebilirler.

Factoring işlemleri coğrafi bakımdan bakımından alacakların yapısı, hizmetlerden yararlanma biçimi sözleşmelerde tarafların anlaşma koşulları ithalatçının durumu riskin boyutları ve Pazar alanına göre gruplandırılabilir (Ceylan, 1995:8). Ancak faktoring işlemlerini kesin çizgilerle birbirlerinden ayırmak güçtür. Bu açıdan faktoring yöntemleri aşağıdaki gibi sıralanabilir;

- Rücu Hakkı Saklı Faktoring
- Rücu Hakkı Saklı Olmayan Faktoring
- Tam Servis Faktoring
- Toptan Faktoring
- Acenta Faktoring
- Vade Faktoring
- Fatura İskontosu Faktoring
- Açık Faktoring
- Gizli Faktoring
- Banka İşbirliği ve Faktoring
- Faktor ve Kredi Sigortası İşbirliği

2.3. Faktoring İşleminin Temel Fonksiyonları

Faktoring işleminin temel fonksiyonları üç başlık altında toplamak mümkündür (Tanay, 1992:22);

- Teminat Fonksiyonu
- Hizmet Fonksiyonu
- Finansman Fonksiyonu

2.4. Faktoring Sisteminin İşleyişi

Faktoring sisteminin işleyişi basit işlemlerle gerçekleştirilen bir hizmettir. Müşteri firma faktoring hizmeti için başvurduğunda faktör şirketi müşterinin finansal durumunu belirlemek ve ön çalışmaları hazırlamak için bir görüşme yapar. Firma ile çalışması uygun görüldükten sonra müşteriden borçlularının listesini hazırlamasını ve bu borçlulara yapmayı planladığı satışları gösteren bir çalışma talep edilir (Demir Faktoring, 1994:6). Faktör kuruluşu bu bilgiler ışığında söz konusu mal piyasası ve borçluların ödeme gücü konularında yapmış olduğu araştırmalar sonucunda mal piyasasının uygun bulunması ve borçluların kredi değerliliğinin yeterli olması halinde bütün alacakların ülke ve mal bazında global veya sınırlı olarak satın alınmasına karar vermektedir. Böylece müşteriye bu aşamadan sonra, borçluların kredi değerliliklerine göre her biri için belirlenmiş çalışma koşullarını kapsayan bir teklif sunulmaktadır (Varlık vd, 1985:106).

2.5. Faktoring İşleminin Maliyeti

Bütün finansal enstrümanlarda olduğu gibi faktoring yönteminin uygulanması halinde de satıcı firma için bir maliyet söz konusudur.

Maliyetin belirlenmesinde esas olan faktör şirketi tarafından satıcıya sunulan hizmet paketinin içeriğidir. Bu paket ile müşteriye; alacak yönetimi tahsilat yönetimi ve nakit yönetimi hizmetlerinin tamamı bir arada verilebileceği gibi, müşteri taleplerinin farklılığı doğrultusunda değişik bileşimlerle de sunulabilmektedir. Nitekim ön ödeme yapılarak finansman imkanı sağlanan nakit yönetimi dışındaki bütün hizmetler için toplam fatura üzerinden alınan bir faktoring komisyonu vardır. Buna ek olarak müşteri tarafından ön ödeme talebinde bulunulmuşsa ön ödeme yapıldığında kullanılan finansman miktarı için ödenmesi gereken bir de finansman ücreti söz konusu olmaktadır.

3- Araştırmanın Metodolojisi

3.1. Araştırmanın Amacı

Ülkemizde 1990 yıllardan sonra faktör şirketleri, kontrolsüz bir şekilde sayıları hızla artmıştır. Bu kontrolsüz artış ve 1995 yılında yaşanan finansal kriz faktör şirketlerinin çeşitli sorunlarla karşı karşıya bırakmıştır. Yaşanan sorunlar ülkemizdeki faktoring işlemlerinin gelişmesini ve finansal piyasaların regüle edilmesinde önemli bir sorun haline gelmiştir.

Çalışmamız, yaşanan bu sorunları tespit etmek ve çözüm önerileri sunmak amacı ile 58 faktör şirketini kapsayan anket araştırması ile faktör şirketlerinin içinde buldukları yapısal sorunlarını belirleyerek; faktoring piyasasına ilişkin yasal düzenlemelerin oluşturulmasına, piyasada faaliyette bulunan şirketlerin işlevlerini daha uygun şartlarda yerine getirmesine ve giderek piyasanın daha sağlıklı bir yapıya kavuşup gelişmesine ışık tutmak temel amacını oluşturmaktadır.

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Faktör şirketlerinin içinde buldukları yapısal sorunlarını belirlemeye yönelik bu araştırmada anket çalışmasına dayanılarak gerçekleştirilmiştir. Anket soruları, detaylı bir kaynak taraması ve Delphi tekniği kullanılarak Faktoring derneği ve Faktör şirket tepe yöneticileri ile yapılan bir dizi görüş alış veriş sonrasında geliştirilmiştir.

3.3. Araştırmanın Evreni

Çalışmamızın evreni, başbakanlık hazine müsteşarlığı ile girişilen temas sonucu elde edilen bilgiler ışığında belirlenmiştir. Bu kapsamda BMM kayıtlı 31 Aralık 1996 tarihi itibarı ile 58 faktör şirketini kapsamaktadır. Faktör şirketlerinin Ankara ve İstanbul’da faaliyet göstermeleri nedeni ile 26 tane anket tepe yöneticileri ile bire bir görüşme ile 32 anket ise posta yolu ile faktör şirketlerine gönderilmiş ve telefon ile görüşülerek haberdar edilmiştir. Posta yolu ile gönderilen bütün anketler doldurularak tarafımıza ulaştırılmıştır. Analizler toplamda 58 anket ile yapılmıştır.

3.4. Bulgular

Çalışmamızın verilerinin analizi, frekans dağılımına göre tasnif edilerek yüzde analiz yöntemlerinden dikey yüzdeler yöntemi kullanılarak analiz edilmiş ve sonuçlar yorumlanmıştır.

Tablo 1: Faktör Şirketlerinin Kuruluş Şekli Dağılımları

Kuruluş Şekli	Faktör Şirket Sayısı	Yüzde
Banka Ortaklı	18	31.04
Özel Şirket	40	68.96
Toplam	58	100

Birçok finansal teknikte olduğu gibi faktöring işlemlerinde de bankalar öncü rol oynamışlardır. Tablo 1 incelendiğinde, faktör şirketlerinin yüzde 68.96’sının özel sektör olması, Ülkemizde ilk olarak 1988 yılında iktisat bankasının öncülüğünde başlanan faktöring işlemleri çok kısa bir süre içerisinde özel sektör tarafından benimsendiği görülmektedir.

Tablo 2: Faktör Şirketlerinin Mesleki Deneyim Dağılımları

Mesleki Deneyim	Faktör Şirket Sayısı	Yüzde
1-2 Yıl	10	17.25
3-4 Yıl	14	24.13
5-6 Yıl	32	55.17
7-8 Yıl	2	3.45
Toplam	58	100

Ülkemizde ilk faktöring işlemi 1988 yılında iktisat bankası tarafından başlatılmıştır. 1990 yılların sonuna doğru faktör şirketleri kurulmaya başlanmış ve bankalardan ayrı bir tüzel kişilik olarak görülmeye başlanmıştır ve çok hızlı bir şekilde artış göstermiştir. 1994 yılında görülen finansal kriz ve getirilen kanuni düzenlemelerin etkisi ile sayıları 100 aşmış olan faktör şirketlerinin büyük bir kısmı kapanmak zorunda kalmıştır. Tablo 2 incelendiğinde, mesleki deneyimi 7 yıl ve üstünde olan sadece 2 şirketin olması bunun önemli bir göstergesidir.

Tablo 3: Faktör Şirketlerinin İşlem Hacimlerinin Dağılımları

Gerçekleşme Biçimi	Faktör Şirket Sayısı	Yüzde
Yurt İçi	50	86.20
Yurt Dışı İhracat	8	13.80
Yurt Dışı İthalat	0	0
Toplam	58	100

Tablo 3 incelendiğinde, faktör şirketlerinin % 86.20’sinin yurt içi işlemlerine yönelik olarak işlem gerçekleştirdiği sadece %13.80’ninin yurt dışı ihracat işlemlerine yönelik gerçekleştiği tespit edilmiştir. Bu durumun temel nedenleri, ülkemizde faktör şirketlerinin tecrübe yetersizliği ve ayrıca yurt dışı ihracat işlemlerinde KKDF sorununun getirdiği ağır maliyet olarak değerlendirilmiştir. Yurt dışı ithalat işlemlerinin hiç olmaması ise faktöring işlemlerinin yapısı gereği ihracat işlemlerinde daha başarılı uygulanması olarak değerlendirildi.

Tablo 4: Faktör Şirketlerinin Üye Oldukları Kuruluşların Dağılımları

Üye Oldukları Kuruluşlar	Faktör Şirket Sayısı	Yüzde
F.C.I.	3	5.18
I.F.C.	1	1.73
Factoring Derneği	14	24.13
Fak. Der, F.C.I., I.F.C.	1	1.73
Fak. Der, F.C.I.,	6	10.34
Üyelik olmayan	33	56.89
Toplam	58	100

Tablo 4 incelendiğinde, faktör şirketlerinin %5.18', FCI, %1.73'ü IFC %24.13'ü Factoring derneğine üye oldukları görülmektedir. Ülkemizde 1998 yılı itibari ile faktör şirketlerinin hızlı bir şekilde organize olarak hareket etmeleri gelecekte daha sağlıklı ve rekabetçi şirketlerin piyasamızda olacaklarının bir göstergesi olarak yorumlanmıştır.

Tablo 5: Faktör Şirketlerinin Factoring Piyasasının Sorunlarına Bakış Açılarının Dağılımları

Puanlar	Faktör I	Faktör II	Faktör III	Faktör IV	Faktör V	Faktör VI	Faktör VII	Faktör VIII	Faktör IX	Faktör X	Faktör XI
1 Puan	-	1	1	24	42	10	-	-	10	15	-
2 Puan	-	-	-	12	7	5	-	2	6	6	-
3 Puan	9	5	-	2	2	4	-	2	14	18	-
4 Puan	4	15	11	8	3	19	6	14	3	5	-
5 Puan	2	17	8	4	1	3	3	9	9	7	-
6 Puan	13	8	16	6	-	9	19	20	10	1	-
7 Puan	6	6	5	-	-	6	21	10	3	2	-
8 Puan	19	5	13	1	2	1	8	1	3	-	2
9 Puan	3	1	4	1	1	1	1	-	-	4	4
10 Puan	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
11 Puan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
Toplam	372	300	355	159	104	246	373	309	226	192	118
Faktör Şirket Sayısı	58	58	58	58	58	58	58	58	58	58	12
Ortalama	6.413	5.172	6.120	2.741	1.793	4.241	6.431	5.327	3.896	3.310	9.833
Sıralama	9	6	8	2	1	5	10	7	4	3	11

Tablo 5 incelendiğinde, faktör şirketlerinin birincil sorunu 104 puanla hukuki alt yapı sorunları olduğu tespit edilmiştir. 2.741 ortalama ile belirlenen en önemli ikinci sorunu ise faktoring işlemlerinin yeterince tanınmaması olarak ortaya çıkmıştır. 3.310 ortalama ile üçüncü önemli sorun ise bilgi bankasının olmaması olarak tespit edilmiştir. 3.896 ortalama sahip dördüncü sorun ise kalifiye elaman bulmada yaşanan sorunlar olduğu çalışmamızın bir diğer bulgusudur. 4.241 ortalama sahip beşinci sorun ise mali yapı sorunları olduğu anlaşılmıştır. Bu çalışmanın 1998 yılında yapılmış olmasından dolayı güncel bir çalışma ile bu duruma ilişkin yeni bilgiler elde edilerek karşılaştırması literatüre önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

Tablo 6: Faktör Şirketlerinin Sayı ve Nitelik Olarak Yeterliliğine İlişkin Dağılımları

Seçenekler	Faktör Şirket Sayısı	Yüzde
Sayı ve Nitelik Olarak Yeterli	6	10.34
Sayı Yeterli ve Nitelik Olarak Yetersiz	52	89.66
Sayı Yetersiz ve Nitelik Olarak Yeterli	0	0
Sayı ve Nitelik Olarak Yetersiz	0	0
Toplam	58	100

Tablo 6 incelendiğinde, faktör şirketlerinin sadece % 10.34’nu oluşturan 6 faktör şirketi sayı ve nitelik olarak faktör şirketlerini yeterli olarak görürken % 89.66’nu oluşturan 52 şirket ise sayı olarak yeterli nitelik olarak yetersiz olarak değerlendirmişlerdir. Bu çalışmanın 1998 yılında yapılmış olmasından dolayı güncel bir çalışma ile bu duruma ilişkin yeni bilgiler elde edilerek karşılaştırması literatüre önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

Tablo 7: Faktör Şirketlerinin Nitelik Yönünden Yetersizlik Nedenlerinin Dağılımları

Puanlar	Faktör I	Faktör II	Faktör III	Faktör IV	Faktör V
1 Puan	18	14	16	4	-
2 Puan	20	14	10	8	-
3 Puan	10	15	14	13	-
4 Puan	3	16	19	14	-
5 Puan	-	-	-	-	-
Toplam	100	151	154	105	-
Faktör Şirket Sayısı	52	52	52	52	52
Ortalama	1.923	2.903	2.961	2.019	0
Sıralama	1	3	4	2	5

Tablo 7 incelendiğinde, faktör şirketlerinin nitelik yönünden yetersizliklerinin en önemli nedeni 100 (1.923 ortalama) puanla nitelikli personel yetersizliği olduğu tespit edilmiştir. 2.019 ortalama ile belirlenen en önemli ikinci sorunu ise faktoring işlemlerinde müşteri işletmeye yeterince güven verilmemesi olarak ortaya çıkmıştır. 2.903 ortalama ile üçüncü önemli sorun ise teknolojik otomasyon yetersizliği olarak tespit edilmiştir. Bu çalışmanın 1998 yılında yapılmış olmasından dolayı güncel bir çalışma ile bu duruma ilişkin yeni bilgiler elde edilerek karşılaştırması literatüre önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

Tablo 8: Faktör Şirketlerinin Yeterince Tanınmamasının Nedenlerine İlişkin Dağılımları

Puanlar	Faktör I	Faktör II	Faktör III	Faktör IV	Faktör V
1 Puan	42	5	15	30	-
2 Puan	10	6	10	15	-
3 Puan	4	36	15	10	-
4 Puan	2	7	12	2	-
5 Puan	-	4	6	1	-
Toplam	82	173	158	103	-
Faktör Şirket Sayısı	58	58	58	58	58
Ortalama	1.413	2.982	2.724	1.775	0
Sıralama	1	4	3	2	5

Tablo 8 incelendiğinde, faktör şirketlerinin tanınmamasında ki en önemli nedeni 82 (1.413 ortalama) puanla yeterli tanıtımın olmaması olarak ifade edilmiştir. 1.775 ortalama ile belirlenen en önemli ikinci sorunu ise tanıtım yapacak yeterlilikte kalifiye elmanın bulunmaması olarak ortaya çıkmıştır. 2.724 ortalama ile üçüncü önemli sorun ise yeterli ölçüde devlet desteğinin olmaması olarak tespit edilmiştir. Bu çalışmanın 1998 yılında yapılmış olmasından dolayı güncel bir çalışma ile bu duruma ilişkin yeni bilgiler elde edilerek karşılaştırması literatüre önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

Tablo 9: Faktör Şirketlerinin Faktoring Piyasasının Sorunlarına Bakış Açılarının Dağılımları

Puanlar	Faktör I	Faktör II	Faktör III	Faktör IV	Faktör V	Faktör VI	Faktör VII
1 Puan	30	15	-	16	-	-	-
2 Puan	10	13	2	10	-	-	-
3 Puan	14	5	4	16	1	15	-
4 Puan	3	19	25	15	14	4	-
5 Puan	1	6	9	1	26	9	-
6 Puan	-	-	18	-	15	25	-
7 Puan	-	-	-	-	2	5	-
Toplam	109	162	269	149	293	271	-
Faktör Şirket Sayısı	58	58	58	58	58	58	58
Ortalama	1.879	2.793	4.637	2.568	5.051	4.672	0
Sıralama	1	3	4	2	6	5	7

Tablo 9 incelendiğinde, faktör şirketlerinin faktoring piyasasının en önemli birincil sorunu olarak 1.879 ortalama ile mevcut yasa ve yönetmeliklerde yetersizlikler ve boşlukların olması olarak tespit edilmiştir. 2.568 ortalama ile belirlenen en önemli ikinci sorunu ise kredi sigorta sisteminin olmaması olarak ifade edilmiştir. 2.793 ortalama ile üçüncü önemli sorun vergi sistemimizdeki karmaşıklık olarak tespit edilmiştir. 4.637 ortalamaya sahip dördüncü sorun ise faktoring sözleşme taslağının belirsizliği olduğu çalışmamızın bir diğer bulgusudur. 4.672 ortalamaya sahip beşinci sorun ise hukuki denetlemenin yetersiz ve etkin olmadığı ifade edilmiştir. Bu çalışmanın 1998 yılında yapılmış olmasından dolayı güncel bir çalışma ile bu duruma ilişkin yeni bilgiler elde edilerek karşılaştırması literatüre önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

Tablo 10: Faktoring Piyasasının Mali Yapı Sorunlarına Göre Dağılımları

Puanlar	Faktör I	Faktör II	Faktör III	Faktör IV	Faktör V	Faktör VI
1 Puan	31	7	28	10	-	-
2 Puan	17	4	11	14	11	-
3 Puan	10	20	15	19	13	19
4 Puan	-	25	4	6	9	21
5 Puan	-	2	-	9	21	4
6 Puan	-	-	-	-	4	14
Toplam	95	185	111	164	226	245
Faktör Şirket Sayısı	58	58	58	58	58	58
Ortalama	1.637	3.189	1.913	2.827	3.986	4.224
Sıralama	1	4	2	3	5	6

Tablo 10 incelendiğinde, Faktoring piyasasının mali yapıya ilişkin en önemli birincil sorunu olarak 1.637 ortalama ile öz sermaye yetersizliğinin olduğu tespit edilmiştir. 1.913 ortalama ile belirlenen Faktoring piyasasının mali yapıya ilişkin en önemli ikinci sorunu ise yurt içi banka kredilerinin yüksekliği olarak ifade edilmiştir. 2.827 ortalama ile üçüncü önemli sorun yurt dışı kaynaklarının maliyetinin yüksek olması olarak ifade edilmiştir. Bu çalışmanın 1998 yılında yapılmış olmasından dolayı güncel bir çalışma ile bu duruma ilişkin yeni bilgiler elde edilerek karşılaştırması literatüre önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

Tablo 11: Faktör Şirketlerinin Mali Yapılarının İyileştirilmesi Açısından Dağılımları

Puanlar	Faktör I	Faktör II	Faktör III	Faktör IV	Faktör V	Faktör VI	Faktör VII
1 Puan	-	-	26	-	18	-	-
2 Puan	-	12	19	-	20	-	-
3 Puan	4	14	8	-	13	6	-
4 Puan	22	16	5	29	4	18	-
5 Puan	18	9	-	10	1	14	-
6 Puan	14	7	-	19	2	20	-
7 Puan	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	274	237	108	280	130	310	-
Faktör Şirket Sayısı	58	58	58	58	58	58	58
Ortalama	4.724	4.086	1.862	4.827	2.241	5.344	0
Sıralama	4	3	1	5	2	6	7

Tablo 11 incelendiğinde, faktör şirketlerinin mali yapılarının iyileştirilmesi açısından en önemli birincil sorunu olarak 1.862 ortalama ile yurt içi ve yurt dışı kaynaklarının ucuz olarak temin edilmesi olarak tespit edilmiştir. 2.241 ortalama ile belirlenen en önemli ikinci sorunu ise damga vergisi ve banka sigorta muamele vergisinde yaşanan çifte vergilendirmenin önlenmesi olarak ifade edilmiştir. 4.086 ortalama ile üçüncü önemli sorun yurt içi ve yurt dışı kaynak imkanı sağlamak olarak tespit edilmiştir. 4.724 ortalamaya sahip dördüncü sorun ise asgari ödenmiş sermayenin aşağıya çekilmesinin olduğu çalışmamızın bir diğer bulgusudur. 4.827 ortalamaya sahip beşinci sorun ise faktör şirketlerinin farklı finans işleri ile uğraşmasına izin verilmesi olarak ifade edilmiştir. Bu çalışmanın 1998 yılında yapılmış olmasından dolayı güncel bir çalışma ile bu duruma ilişkin yeni bilgiler elde edilerek karşılaştırması literatüre önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

Tablo 12: Yetişmiş Kalifiye Personele İhtiyaç Duyulan Sahalar Açısından Dağılımları

Puanlar	Faktör I	Faktör II	Faktör III	Faktör IV	Faktör V	Faktör VI	Faktör VII	Faktör VIII	Faktör IX
1 Puan	26	15	-	-	29	-	-	-	-
2 Puan	14	19	-	-	15	-	-	11	-
3 Puan	12	11	5	-	11	16	-	21	-
4 Puan	6	13	26	20	3	21	-	9	-
5 Puan	-	-	14	14	-	9	-	15	-
6 Puan	-	-	5	19	-	12	-	1	-
7 Puan	-	-	8	4	-	-	30	1	-
8 Puan	-	-	-	1	-	-	25	-	-
9 Puan	-	-	-	-	-	-	13	-	-
Toplam	114	138	275	300	104	249	507	209	-
Faktör Şirket Sayısı	58	58	58	58	58	58	58	58	58
Ortalama	1.965	2.379	4.741	5.172	1.793	4.293	8.741	3.608	0
Sıralama	2	3	6	7	1	5	8	4	9

Tablo 12 incelendiğinde, faktör şirketlerinin yetişmiş kalifiye personele ihtiyaç duyulan sahalardan birincil olarak en önemlisinin pazarlama faaliyeti yürütecek niteliğindeki kalifiye eleman ihtiyacı olduğu tespit edilmiştir. 1.965 ortalama ile belirlenen en önemli ikinci uzman personel alanı ise profesyonel genel yönetici olarak ortaya çıkmıştır. 2.379 ortalama ile üçüncü önemli kalifiye eleman çeşidinin ise finans yöneticisi olarak tespit edilmiştir. 3.608 ortalamaya sahip dördüncü kalifiye eleman çeşidinin ise muhabir faktör işletmesi elemanları olduğu çalışmamızın bir

diğer bulgusudur. 4.741 ortalamaya sahip beşinci uzman eleman çeşidi ise hukuk danışmanı olduğu anlaşılmıştır. Bu çalışmanın 1998 yılında yapılmış olmasından dolayı güncel bir çalışma ile bu duruma ilişkin yeni bilgiler elde edilerek karşılaştırması literatüre önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

Tablo 13: Faktör Şirketlerinin Faktoring Piyasasının Gelişmesi İçin Genel Olarak Gözlenen Beklentilerine Göre Dağılımları

Puanlar	Faktör I	Faktör II	Faktör III	Faktör IV
1 Puan	42	35	25	15
2 Puan	10	21	20	12
3 Puan	6	-	5	13
4 Puan	-	2	8	18
Toplam	80	85	112	150
Faktör Şirket Sayısı	58	58	58	58
Ortalama	1.379	1.465	1.931	2.586
Sıralama	1	2	3	4

Tablo 13 incelendiğinde, faktör şirketlerinin faktoring piyasasının gelişmesi için genel olarak gözlenen beklentilerine ilişkin olarak 1.379 ortalama ile faktöring piyasasının gelişmesi için hukuki alt yapının sağlam bir şekilde acilen oluşturulması olduğu tespit edilmiştir. 1.465 ortalama ile belirlenen ikinci beklenti ise, oluşturulan hukuki alt yapının denetiminin sağlıklı ve yeterli yapılması olarak ifade edilmiştir. Bu çalışmanın 1998 yılında yapılmış olmasından dolayı güncel bir çalışma ile bu duruma ilişkin yeni bilgiler elde edilerek karşılaştırması literatüre önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

Tablo 14: Faktör Piyasasının Gelişmesi için Genel Olarak Devletten Beklentilerine Göre Dağılımları

Puanlar	Faktör I	Faktör II	Faktör III
1 Puan	42	26	21
2 Puan	10	14	16
3 Puan	6	18	21
Toplam	80	108	116
Faktör Şirket Sayısı	58	58	58
Ortalama	1.379	1.862	2.000
Sıralama	1	2	3

Tablo 14 incelendiğinde, faktör piyasasının gelişmesi için genel olarak devletten beklentilerine göre gözlenen beklentilerine ilişkin olarak 1.379 ortalama ile devletten faktöring piyasasının gelişmesi için hukuki alt yapının tam bir şekilde düzenlenmesi ve ilgili düzenlemelerinde engelleyici değil şirketlerin önünü açan ve rekabet üstünlüğü sağlayan bir hukuki düzenleme olduğu tespit edilmiştir. 1.862 ortalama ile belirlenen faktör piyasasının gelişmesi için genel olarak devletten ikinci beklenti ise, yurt içi ve yurt dışı kaynak temininde maliyetleri aşağıya çekecek bir sistemin geliştirilmesi olarak ifade edilmiştir. 2.000 ortalama ile belirlenen faktör piyasasının gelişmesi için genel olarak devletten üçüncü beklenti ise, vergilendirmede yaşanan sorunların ortadan kaldırılması olarak ifade edilmiştir. Bu çalışmanın 1998 yılında yapılmış olmasından dolayı güncel bir çalışma

ile bu duruma ilişkin yeni bilgiler elde edilerek karşılaştırması literatüre önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Faktoring işlemleri dünya uygulaması çok uzun yıllar önce uygulanmasına rağmen ülkemizde 24 Ocak 1980 istikrar programının yürürlüğe girmesi ile birlikte uygulamaya konulan ihracata dönük ekonomi politikalarının gereği olarak ortaya çıkan uluslararası rekabet gereği uygulanmaya başlanmıştır. Ülkemizde ilk faktoring işlemi 1988 yılında iktisat bankası tarafından başlatılmıştır. 1990 yılların sonuna doğru faktör şirketleri kurulmaya başlanmış ve bankalardan ayrı bir tüzel kişilik olarak görülmeye başlanmıştır ve çok hızlı bir şekilde artış göstermiştir.

Ülkemizde faktoring işlemlerinin uygulamalarının geç görülmesi ve faktör şirketlerinin hızlı artışı önemli sorunları beraberinde getirmiştir. Doktora çalışmamızda ülkemizde faaliyet gösteren faktör şirketlerinin sorunları tespit edilerek çözüm önerileri sunulmuştur. Doktora çalışmamızın 1998 yılında yapılmış olmasından dolayı çıkan sonuçların güncel veriler ile karşılaştırılması hem ülkemizde ki faktör şirketlerinin mevcut durumunun tespiti ve bununla birlikte geçmiş ile geleceğin karşılaştırmalı analiz edilmesinde literatüre önemli katkı sunacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın verileri 1998 yılında ülkemizde faaliyet gösteren 58 faktör şirketi üzerine yapılmıştır. Çalışmanın verileri analiz edildiğinde faktör şirketlerinin;

- Faktoring işlemlerinin yeterince anlaşılmadığı ve ayrıca bazı faktör şirketlerinin yasal tefecilik olarak algılanması sonucu faktoring işlemlerinin yaygınlaşmasında önemli bir engel oluşturduğu tespit edilmiştir.

- Faktoring işlemlerinin yaygınlaşmasındaki engellerden bir diğeri sorun ise faktör şirketlerinin otomasyon bilgi sistemlerinin yetersiz olmasıdır. Günümüzde bilişim sistemlerinde ki gelişmeler göz önüne alındığında bu sorun ortadan kalkmış olabileceği düşünülmektedir.

- Ülkemizde faktoring işlemlerinin büyük bir kısmını rücu hakkı olmayan faktoring tarzıdır. Dünya uygulamalarına baktığımızda bunun tam tersi bir işleyiş olduğunu görmekteyiz. Güncel olarak yapılacak bir çalışma ile bu durumun nasıl devam ettiğinin tespit edilmesi hem uygulamacılar hem de literatüre önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

- Ülkemizde faktoring işlemlerinin en önemli sorunlarından biri de hukuki alt yapı sorunlarıdır. Faktoring işlemlerinin yaygınlaşması için bu soruna yönelik gerekli tedbirlerin alınması gerektiği çalışmamızın bir diğeri tespitidir. Güncel olarak yapılacak bir çalışma ile bu durumun nasıl devam ettiğinin tespit edilmesi hem uygulamacılar hem de literatüre önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

- Ülkemizde faktoring işlemlerinin önemli sorunlarından bir diğeri ise muhasebe uygulamalarının nasıl yapılacağıdır. Günümüzde muhasebe uygulamalarının yaygınlaşması ve uluslararası muhasebe standartlarına uyum süreçleri göz önüne alındığında bu sorun ortadan kalkmış olabileceği düşünülmektedir.

- Ülkemizde faktör şirketlerinin mali yapı sorunları uluslararası rekabet açısından önemli bir sorun oluşturmaktadır. 1998 yılı baz alındığında faktör şirketlerinin öz kaynaklarının 15 katına kadar borçlanabilmesi yasal olarak zorunludur.

KAYNAKÇA

- Ceylan A. (1995), Finansal Teknikler, Uludağ Üniversitesi İİBF İşletme ve Muhasebe Uygulama Merkezi Yayını, No:76, Bursa
- Ceylan A. (1995), İşletmelerde Finansal Yönetim, Bursa: Ekin Yayınları, (4. Baskı)
- Demir Faktoring, (1994), Bilgilendirme El kitapçığı
- Matulich, S., Heither E.L., VAR T., (1987), Financial Accounting, Second Canadian Edition, Mc. Graw-Hill Ryjerson Limited Toronto
- Shapiro A.C. (1989), Multinational Financial Management, Third Edition, Allyn and Bacon U.S.A.
- Tuncer S., (1998), Faktoring ve Türkiye Uygulaması, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları
- Ünay V., (1989), Bankalarda Dış Ticaretin Finanse Edilmesi Usulleri, İstanbul: Ekonomik ve Sosyal Yayınlar A.Ş. Yayını, Yayın No: 6
- Varlık L., Türkakın Ö., Gürcan N. (1985), Leasing-Faktoring-Forfating, İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları